

DÜNYADA VE TÜRK YE'DEK TUR ZM İLETMELER NDE ÇEVRE KORUMAYA YÖNEL K UYGULAMALAR: AMACI VE ÖNEM

Doç. Dr. smail KIZILIRMAK*

ÖZET

Turizm sektörü, genellikle doğal dengenin çok duyarlı olduğu yerlerde gelişmekte ve dikkat edilmediği takdirde, bu doğal dengeyi kolaylıkla bozmaktadır. Ancak turizmin doğrudan korumacı bir endüstri olması gibi, çoğu kez turizmin gelişimi, beraberinde getirdiği hızlı yapılaşma nedeniyle çevreyi tehdit etmektedir. Dolayısıyla bir ülkenin turizm planlaması yapılırken turizmin sadece ekonomik sonuçlarını değil, çevresel etkilerini de dikkate almak gerekir.

Günümüzde turizm ve çevre ilişkisinin ortaya çıkardığı sorunlara bağlı olarak, turizmin çevreye verdiği zararların en aza indirilebilmesi ve turizmde yükselen değer olan alternatif turizm pazarından daha fazla pay alabilmek için turizm işletmeleri, çevreci yaklaşımlara yönelmişler ve sahip oldukları özellikleri turizm pazarlama politikalarında uygulamaya başlamışlardır.

Anahtar Kelimeler: Çevre Koruma, Turizm ve Çevre, Turizm işletmeleri, Çevre Dostu Plaketler.

ABSTRACT

Tourism industry which is usually grown in the environment sensitive regions, sometimes can be harmful to nature when the development is not carefully controlled. Besides, tourism does not have a directly protective approach to the nature and the development of the tourism mostly threatens the environment because of the fast construction it brings. That's why, when planning tourism in a country, the environmental results should also be considered beside the economic results.

In our present time, as a result of the problems which appear from the relationship between tourism and environment, tourism operations has tended to practice more environmental approaches and marketing strategies, in order to get more share from the alternative tourism market.

Key Words: Environment Protection, Tourism and Environment, Tourism Industries, Environment-Friendly Plaques.

* Karadeniz Teknik Üniversitesi, Turizm ve Otelcilik Meslek Yüksekokulu.

G R

Her türlü doğal kaynak kullanımında temel ilke, doğada koruma ve kullanma dengesinin sağlanmasıdır. Çinde yaşıyoruz yüzyılda doğal kaynakların artırılması ve dengesiz kullanımı sonucu, yaratılan çevre sorunları ve tahribatın, insanlar dahil dünyadaki her türlü canlıların yaşamını tehdit eden boyutlara ulaştığı, bugün artık herkesçe bilinmektedir. Bu sorunların ve tahribatın bulaşıcı sorumlusu olarak önceleri endüstri gösterilmekle birlikte, günümüzde insanların endüstri dışındaki faaliyetleri ile de doğal çevre üzerindeki artan baskısının önemli boyutlara ulaştığı açıkça görülmektedir. Doğal kaynakların yıldan yıla daha fazla yitirilmesine oldu-ğunu görmek, gelecek nesillere nasıl bir çevre bırakacağız endişesi, bütün dünya ülkelerinde artık konulan ve araştırılan bir konudur (Bayer, 1990: 136-137). Genel olarak çevre kirliliğine sebep olan faktörleri incelemiştir;

a-Nüfus artışı

b-Sanayileme

c-Kentleşme ve

d-Turizm faaliyetlerinin ilk sıralarda yer aldığı görülmektedir (Arslan, 1995: 66).

Turizm sektörü, günümüzde milyonlarca etkileşimin bir arada ortaya çıktığı, kendine özgü tarihi ve dili olan ve çok sayıda insanın katıldığı bir kitle hareketi niteliği kazanmıştır. Turizm; uçak şirketleri, deniz yolları, tren, kiralık araba şirketleri, seyahat pazarlamacıları olan acentalar ile sorunlara çare bulan kiler, pansiyonlar, restoranlar ve toplantı merkezleri gibi kimi büyük, kimi küçük işletmelerden oluşan 41 de endüstri sektörü bulaşıcıdır ve bünyesinde yüzlerce yan kuruluşu barındıran bir emsiye görünümündedir. Ayrıca turizm, günümüzün telekomünikasyon ve enformasyondan sonra 21. yüzyıla damgasını vuran, dünyanın üç temel hizmet sektöründen biri durumundadır (Bahar 2003: 150-151).

Turizm sektörü, bu özelliklerinden dolayı, günümüzün en büyük sektörlerden biri olması nedeniyle ekonomik değerlendirilmeleri ve ekonomik fayda/maliyet analizleri hep ön planda tutulmuştur. Bu nedenle, yarattığı ekonomik gelirin yanı sıra çevre üzerinde olumlu veya olumsuz birçok baskıyı da beraberinde getirdiği göz ardı edilmektedir. Çünkü, turizmin çevresel baskılarını en aza getirmek için hissedilen toplumlarda bile turizmin ekonomik kalkınmada önemli ve öncelikli bir araç olarak görülmesidir. Bacasız sanayi olarak adlandırılan ve önemli bir döviz kaynağı ve istihdam alanı olan turizm, gelişen ülkelerin kalkınmak için umut bulaştığı bir sektördür. Sanayileme çabasında

var olan bu ülkeler, enerji turizm potansiyelleri varsa, sanayilemenin finansmanı için gereken döviz ihtiyacı nedeniyle, hizmet sektörünün bir parçası olan turizme yönelmektedirler (Akı, 1999: 36). Ancak turizm sektöründen mümkün olduğu kadar çok gelir elde etmek istediği, bu sektörün dayandığı sınırlı kaynaklar üzerinde artırılması için kullanıma dayalı bir tüketmeyi de beraberinde getirmektedir (Kahraman ve Türkay, 2004: 46-47).

Bu çalışmada, turizm işletmelerinde çevre korumaya yönelik olarak gerçekleştirilen ve sonuçta doğal çevresel değerlerin korunmasının sağlanması ve pazarlama amaçlı olarak kullanılacak olan uygulamalar açıklanacaktır. Bu amaçla, dünyada Ekolojik Oteller Yıldızlama Sistemi ve Türkiye’de uygulanan Mavi Bayrak, Çevre Dostu İşletme Plaketleri (Çam, Çıpa ve Yunus), Yeşil Yıldız ve Beyaz Yıldız projeleri tanıtarak çevre korumaya yönelik yapılan çalışmalar açıklanacaktır.

TURİZM VE ÇEVRE İLİŞKİSİNİN ORTAYA ÇIKARDIĞI SORUNLAR

Turizm sektörü, genellikle doğal dengenin çok duyarlı olduğu yerlerde gelişmekte ve dikkat edilmediği takdirde, bu dengeyi kolaylıkla bozmaktadır (Gürpınar, 1990: 67). Turizmin ekonomik yönünün artırılması, turizm ve çevre arasındaki ilişkinin uzun yıllar ihmal edilmesine neden olmuştur. Oysa, turizm sadece ekonomik bir olay değildir. Turizm sektörünün kullanarak bir talep ötesine dönme türdüğü belli başlı üç çevresel kaynak vardır. Bu kaynaklar;

-Doğal kaynaklar (deniz kıyıları, ormanlık alanlar, ulusal parklar vb.)

-İnsan yapısı kaynaklar (tarihi kent dokuları, arkeolojik alanlar vb.)

-Sosyo-kültürel kaynaklar (yeme-içme, merasim vb. gibi örf ve adetler).

Özellikle doğal ve insan yapısı kaynaklar, turizmin dayandığı en önemli unsurlardandır. Turizmin gelişimi için bu çevresel kaynakların korunması gerekir. Ancak turizmin doğrudan korumacı bir endüstri olması gibi, çoğu kez turizmin gelişimi, beraberinde getirdiği hızlı yapılaşma nedeniyle çevreyi tehdit etmektedir. Dolayısıyla bir ülkenin turizm planlaması yapılırken turizmin sadece ekonomik sonuçlarını değil, çevresel etkilerini de dikkate almak gerekir (Akı, 1999: 36). Çünkü turizmin geleneksel değerlerin gelişimindeki rolünü ve giderek daha çok sayıda turist hizmet verebilmek için tahrip edilen doğayı göz ardı ederek, turizmi sadece sağladığı döviz miktarı olarak değerlendirmenin yanlış olduğu, her geçen gün daha açık bir biçimde görülmektedir (Akı, 1996: 10). Örne-

in tarihi ve do al çevre de erlerini dikkate almayan ve turistin kaçmakta oldu u fiziksel çevrelerin aynısını yaratan yörelerde ise, bir turizm geli mesi kendisini do uran bu de erlerin yok olmasına neden olmakta, turizm hareketi azalmakta ve yöre de cazibesini yitirmektedir (Uslu, 1990:19-20; Özdemir 1997: 186). Oysa do al ve kültürel potansiyelini uzun vadede, turizm pazarının e ilimlerine paralel olarak çekici kılabilen yöreler, turizmden daha çok pay alabilmektedirler (Ünal, 1990: 15).

Turizm yatırım bölgelerinde, bölgenin çevresel de erlerinin dikkate alınmaması, turizm envanterinin çıkarılmayı ı, turizm yatırımlarının bu de erlerin korunmasını sa layacak biçimde planlanamaması, alt yapı planlarının olmayı ı, uzun süreli ekonomik fizibilitenin yapılmaması vb. nedenler yüzünden, turizm yatırımları ile çevre arasında ne yazık ki olumsuz bir ili kinin yaşanmasına neden olmu tur (TÜRSAB, 1999: 55). Turizm olayı daha önce de belirtildi i gibi, temiz bir çevreyi gerektirir ve devamlılı ı buna ba lıdır. Turizm ve çevre ili kileri çe itli açılardan önem ta imaktadır. Özellikle çevre sorunlarının bir bölgede artı göstermesi, bölgenin turizm açısından çekicili ini yok ederken, di er taraftan turizmin kendisi de bir kirlilik kayna ı olabilmektedir (çöz, 1994: 20-21).

Çevre, her bir turizm etkinli i için zorunlu olan kayna ı olu turmakta ve temel olarak ikiye ayrılmaktadır. Birincisi, insanın olu umuna katkıda bulunmadı ı ve hazır buldu u do al çevre ve ikinci ise, do al çevre kaynaklarını kullanarak insanın olu turdu u yapay çevredir. Turizmin etkileri her iki çevre içinde olmaktadır (Erdo an, 2003: 81). Turizm ve çevre ili kisinin her iki çevre türünde ortaya çıkardı ı olumsuz etkileri incele-di imizde;

1-Turizmin yarattı ı arazi talebi, verimli tarım alanlarını turistik tesis alanlarına dönü türmekte, do al ve tarihi siteleri ve kamu mülkiyetindeki ormanları dahi baskısı altında bulundurmaktadır. Tarımsal üretim alanlarının azalması, toprak sahiplerini entansif tarıma zorlamakta veya daha da kötüsü arazilerini arsa spekülâ-törlerine satmaları ile sonuçlanmaktadır. Böylelikle turizm hem direkt hem de dolaylı olarak do al peyzajı tüketmekte oteller, ikinci konutlar, turizmin türevi olan di er ticari faaliyetler, yaygın ula ım ve di er altyapı donanımları ile do anın çehresi kısa sürede de i mek-tedir.

2- çme suyu, kanalizasyon, arıtma, çöp toplama ve imhası gibi teknik altyapı donanımlarının üst yapı paralelinde gerçekleştirilememesi durumunda insan sa lı ını tehdit edici boyutlarda su, hava ve toprak kir-

lili i ortaya çıkmakta, do al bitki ve hayvan türleri giderek yok olmaktadır.

3-Artan motorlu trafi in yarattı ı çevre kirlili i ve gürültü de, bu olumsuzluklara eklenmektedir (Özhan, 1990: 171-172).

4-Toplumsal çevrede olu an sorunlar arasında ise, düzensiz kentle me, plansız yerle im, altyapı yetersizli i, toplumsal karga alar, nüfus yo unlu u, i sizlik ve sosyal grupla ma olarak sayılabilir (çöz, 1994: 20-21).

Yukarıda ifade edilen olumsuzluklar göz önünde bulunduruldu unda, tarih ve do al çevre de erleri ile do al kapasitenin dikkate alınmadı ı bir turizm geli -mesinin, kendisini do uran bu de erlerin yok olmasına, dolayısıyla da turizm olgusunun bir gün ortadan kalkmasına yol açabilece i sonucu ortaya çıkmaktadır. te bu nedenlerle, turizmin çevre de erleri giderek önem kazanmakta ve bozulmamı do a parçalarının, yeryü-zünde gittikçe hızla kıtla an kaynaklar arasına girdi i bir gerçektir (Özdemir, 1997:187).

DÜNYADA VE TÜRK YE'DE TUR ZM - LETMELER N N ÇEVRE KORUMAYA YÖNE - L K YAPTIKLARI UYGULAMALAR

Çevre, etrafımızda bulunan, do al ve el yapısı fiziksel olu umdur. Çevrenin ba lıca üç fonksiyonu vardır. Bunlardan ilki do al kaynakların sunulması, ikincisi artıkların gönderildi i yer olma özelli i, en sonucusu da do al güzelliklerin barındı ı bir çekicilik olmasıdır. 20. yüzyılın teknolojik yeniliklerinin yol açtı ı çevre kirlili i ise, turizmin ve seyahatin geli mesi ile kesinlikle artmaktadır. Turizmin çevre üzerinde yarattı ı kirlili in yanı sıra, sadece çevresel yakla ımla de il de turizme ekonomik olarak yakla ılsa bile do anın ve çevrenin korunması ne derece önemli oldu u ortadadır (Pırnar, 1993: 15).

Turizm kaynakları petrol, maden vb. türdeki yeraltı ve yer üstü zenginlikleri gibi tükenebilir bir özellik ta imamaktadır. Turizmi tükenebilir bir kaynak haline getirecek en temel unsur, geri dönülemeyecek bir çevre bozulmasıdır. Burada önemli olan, bir ülkenin sahip oldu u do al çevrenin, tarihin, kültürün ve toplumsal de erlerin uzun dönemde de pazarlanabilir olması ve turizm arz ve talebinin iyi bir ekilde dengelenmesidir. Turizmin sürdürülebilirli inin sa lanması ve geli mesi, kavramsal olarak turizme kaynak olu turan bölgesel ve yerel, kültürel ve do al de erlerin korunup geli tirilerek turistik çekicili in devamının sa lanması gerekmektedir (Bahar 2003: 150-151). Günümüzde en önemli turist atraksiyonları arasında do a ko ulları, çevre

temizli i, otantik olma, saflık, yabancı bitki örtüsü, hayvanlar, yaratılan atmosfer ve imaj vardır ki çevre kirlili i ile bu faktörler de i ir veya yok olurlar ve bu durumda bölgeye ve yöreye olan turizm talebini olumsuz yönde etkiler (Pınar, 1993: 16).

Günümüzde turizm ve çevre ili kisinin ortaya çıkardığı sorunlara ba lı olarak, turizmin çevreye verdi i zararların en aza indirilebilmesi ve turizmde yükselede er olan alternatif turizm pazarından daha fazla pay alabilmek için turizm i letmeleri çevreci yaklaşımlara yönelmişler ve bu doğrultuda sahip oldukları özellikleri turizm pazarlama politikalarında uygulamaya başlamışlardır. Böylece, ye il pazarlama faaliyetleri turizm sektöründe yaygın olarak kullanılmaktadır. Bu amaçla, dünyada ve Türkiye’de bu amaca yönelik bir dizi çalış ma yapılmaktadır.

1-Ekolojik Oteller Yıldızlama Sistemi

Dünyada turizm sektörüne yönelik olarak sürdürülen ye il pazarlama çalış malarının örne i olarak, ekolojik oteller yıldızlama sistemi gösterilebilir. Dünyada ye il dostu ekolojik otellerin sınıflandırılmasında “Eco Hotels of the World” isimli organizasyon tarafından ciddi ve kar ılı tırılabilir bir yıldızlama sistemi geli tirilmiş tir. Bu sisteme göre oteller, a a ıda sıralanan be ayrı kategoride yapılmış uygulamalara göre bir yıldızdan be yıldıza kadar yıldız almaktadırlar. Her bir kategori için alınan yıldızların ortalaması alınarak, otelin ye ile ve çevreye kar lı duyarlılı ını gösteren ye il yıldız sayısı belirlenmektedir. Bu be kategori u ekinde sıralanmaktadır;

- 1-Enerji,
- 2-Su,
- 3-Atıklar,
- 4-Ekolojik faaliyetler ve
- 5-Çevre korumadır.

Ye il yıldız almak isteyen oteller, yukarıda sıralanan kategoriler ile ilgili sahip oldukları özelliklere göre, kendilerine birden be e kadar yıldız verdikleri ba vuru formunu doldururlar. Ba vuru formunun incelenmesiyle, organizasyon yetkilileri otel ile temasa geçerek gerekli incelemeleri yapar ve otele uygun görülen ye il yıldız sayısı verilir. Ye il yıldız almak için ba vuru yapmak isteyen otellerin öncelikle u kriterleri yerine getirmeleri istenmektedir;

-Otel faaliyetlerinin yürütülmesinde do al çevreye ba lılık,

-Ekolojik sürdürülebilirli in sa lanması,

-Çevre korumaya sa lanan katkıların kanıtlanması,

-Çevre e itim programlarının varlı ı,

-Kültürel alanlarda yapılan i birlikleri ve

-Yerel halka ekonomik anlamda dönü tümün sa lanmasıdır

(<http://www.ecohotelssoftheworld.com/rating-system.html>). Eco Hotels of the World adlı organizasyon tarafından, be kategoriye göre yıldızlama kriterleri u ekinde belirlenmektedir:

1-Enerji Kategorisi Yıldızlama Kriterleri

-Enerji (1 Yıldız): Basit kontroller ile elektrik tüketiminin azaltılması , yalıtım sistemleri kurulmu ve personelin bilinçlendirilmiş olması

-Enerji (2 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, otomatik ık ve oda enerji sistemleri gibi daha sıkı enerji tasarruf tasarımları geli tirilmiş tir.

-Enerji (3 Yıldız): Yukarıdaki kriterlerin tümüne ek olarak, enerji ve ık tasarrufu sa layan yapısal araç gereçlerin kullanılması ve konukların bu konuda e itilmesi.

-Enerji (4 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, yazılı enerji kullanma kurallarının bulunması, yönetimin e itimi ve bilinçlendirilmesi.

-Enerji (5 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, hidro, biomas, güne ve rüzgar gibi yenilenebilen enerji kaynaklarının kullanımı do rultusunda geli tirilmiş projelerin varlı ıdır (<http://www.ecohotelssoftheworld.com/performs/922.html>).

2-Su Kategorisi Yıldızlama Kriterleri

-Su (1 Yıldız): Su tüketimine ili kin kısmi bilinçlendirme ve tüketimin azaltılmasına yönelik personel çabalarının varlı ı.

-Su (2 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, do aya ve konuklara zarar veren tehlikeli kimyasal temizlik maddelerinin kullanımından kaçınılması.

-Su (3 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, çar afların ve havluların yeniden kullanılmasını konuklar arasında te vik ederek, yıkama sayısının ve gereksiz su tüketiminin azaltılması.

-Su (4 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, atık suların ve ya mur sularının toplanarak bahçesulamada kullanılmasının sa lanması.

-Su (5 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, su tüketimini asgariye indiren bahçelerin, yazılı su

kullanım kurallarının, iklime uygun bitkilerin ve bahçevanlık uygulamalarının bulunması gerekmektedir (<http://www.ecohotelsoftheworld.com/performs/922.html>).

3-Atık Kategorisi Yıldızlama Kriterleri

-Atık (1 Yıldız): Temel seviyede bir geri dönüşüm sisteminin personel bilinçlendirilmesiyle birleştirilmesi.

-Atık (2 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, buklet malzeme sarfiyatının ve buklet malzemelerde ambalajlamanın azaltılması ve çevre dostu olmayan malzemelerin kullanılmaması

-Atık (3 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, organik atıkların bahçede yeniden kullanılması için temel tekniklerin geliştirilmesi ve ekipman kullanımında parçaların iminin sınırlandırılması.

-Atık (4 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, atıklar ile ilgili yazılı kuralların bulunması ve bu kuralların personel ve yönetim tarafından uygulanarak ayrıştırılabilen ve geri dönüşümlü malzemelerin kullanılması.

-Atık (5 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, atıklarla ilgili personelin ileri düzeyde bilinçlendirilmesi ve eğitim ve bilgilerin müterilere aktarılması. Müterilerin de kullanabilecekleri geri dönüşümlü çöp kutularının kutuları kullanılmalıdır (<http://www.ecohotelsoftheworld.com/performs/922.html>).

4-Ekolojik Faaliyetler Yıldızlama Kriterleri

-Ekolojik Faaliyetler (1 Yıldız): Çevreye duyarlı faaliyetler konusunda, personeli eğitmek ve motive etmek.

-Ekolojik Faaliyetler (2 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, yardım faaliyetlerinde bulunmak (eskiyen çarşaf ve havluların hibe edilmesi gibi).

-Ekolojik Faaliyetler (3 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, araç, gereç ve demirbaşların sistematik olarak çevre dostu alternatifleri ile değiştirilmesi. Otelin yapımı olduğu çevre dostu faaliyetleri ve programlar ile ilgili olarak konukların bilgilendirilmesi.

-Ekolojik Faaliyetler (4 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, yeni ekolojik faaliyetlerin yaratılması için ciddi yönetim çabalarının gerçekleştirilmesi ve bu faaliyetlerin halkla ilişkilerde daha açık olarak ortaya konulması.

-Ekolojik Faaliyetler (5 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, konukların ekolojik faaliyetler yapılması gereken çalılar konusunda bilgilendirilmesi. Ayrıca diğer çevre ile ilgili programlardan alınan belgeler ve sertifikaların bulunmasıdır (<http://www.ecohotelsoftheworld.com/performs/922.html>).

5-Çevre Koruma Yıldızlama Kriterleri

-Çevre Koruma (1 Yıldız): Müterilerin beşerisi için yerel çevrenin düzenlenmesi.

-Çevre Koruma (2 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, yerel iyerleri ve tedarikçilerle ilişkileri yapılması ve personel seçiminde yöre insanına öncelik verilmesi.

-Çevre Koruma (3 Yıldız): Yukarıdakilere ek olarak, yerel koruma programlarına katılmak. Yerel üreticilerden gıda satın almak ve bahçede yerel bitkileri yetiirmek.

-Çevre Koruma (4 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, yazılı kurullarla desteklenen ciddi yönetim çabaları ile yerel koruma faaliyetlerinin personelle gerçekleştirilmesi.

-Çevre Koruma (5 Yıldız): Yukarıdakilerin tümüne ek olarak, alıverişlerinde yerel dükkanları tercih etmeleri için konukları bilgilendirmek, çevre koruma programları ile ilgili konuklara bilgi vermek (<http://www.ecohotelsoftheworld.com/performs/891.html>).

Tablo 4. Ye il Yıldız Belgesine Sahip Olan Otelmelerin Bulundu u Ülkeler ve Grupları

YE İL YILDIZ GRUBU	Konaklama Otelmesinin Bulundu u Ülke	TESİS SAYISI	TOPLAM	GENEL TOPLAM
Bir Ye il Yıldız	Çin	1 adet	1	1
iki Ye il Yıldız	-----	----	----	----
Üç Ye il Yıldız	Güney Afrika	3 adet	3	20
	Fas, Kenya, Türkiye ve Yeni Zelanda	2' er adet	8	
	Almanya ve İsviçre, Brezilya, Fransa, İtalya, Kanada, Mozambik, Mikronezya Adaları, Tanzanya ve Zanzibar	1'er adet	9	
Dört Ye il Yıldız	Amerika	5 adet	5	35
	Avustralya ve Kenya	3'er adet	6	

	Fransa, İspanya, Kostarika ve Tayland	2' er adet	8	
	Arjantin, Belize, Cook Adaları (Pasifik Okyanusu), Fas, Gambia, Granada, Guadalupe, Güney Afrika, Kongo, Jamaika, Kostarika, Laos, Malezya, Mikronezya Adaları, Nigaragua ve Tanzanya	1'er adet	16	
Be Ye il Yıldız	Amerika ve Kostarika	6 adet	12	44
	İngiltere	3 adet	3	
	Avustralya, Endonezya, Güney Afrika, Kanada, Meksika, Sri Lanka ve Yeni Zelanda	2' er adet	14	
	Arjantin, Belize, Bolivya, Çek Cumhuriyeti, Ekvador, Hindistan, Honduras, İrlanda, İspanya, İsviçre, İtalya, Kenya, Mozambik, Norveç ve Yunanistan	1' er adet	15	
TOPLAM			100	

Kaynak:<http://www.ecohotelsoftheworld.com>.

Dünyada turizm sektörüne yönelik olarak Eco Hotels of the World” isimli organizasyon tarafından sürdürülen, ekolojik oteller yıldızlama sistemi ile çe itli ülkelerde konaklama i letmelerinin çevreyi koruma konusunda sahip oldukları bilinç artırılırken sahip oldukları bu yıldızları pazarlama amaçlı olarak kullanmaları da te vik edilmektedir.

2-Mavi Bayrak

Uluslararası turizm sektöründe ya anan rekabet ortamından kazançlı çıkmak isteyen ülkeler, çevre korumaya yönelik faaliyetlere önem vermeye ve çevre korumaya yönelik çe itli çalı malar ba latmışlardır. Çevre de erlerinin korunması açısından Mavi Bayrak uygulaması da bu dü ünçe do rultusunda ön plana çıkmaya ba lamış tır ve ilk kez 1985 yılında Fransa’da uygulanmaya ba lanmış tır (Kızılırmak, 1997: 25).

Mavi Bayrak, gerekli standartları ta ıyan nitelikli plaj ve marinalara verilen uluslararası bir çevre ödülüdür. Mavi Bayrak; temiz, bakımlı, donanımlı, güvenli ve dolayısıyla uygar ve sürdürülebilir bir çevrenin sembolüdür. Plajlar için özünde temiz deniz suyu sonrasında da çevre e itimi ve bilgilendirmeye önem veren, gerekli donanımına sahip iyi bir çevre yönetimini temsil etmektedir. Marinalar için ise, deniz suyu analizleri istenmemekle birlikte di er kriterler benzerlik göstermektedir.

Mavi Bayrak, uluslararası niteli i ile de turizm açısından ayrı bir önem ta ımaktadır. Çünkü, tatil yapmak için bilmedi i yeni tanıyaca ı bir yere giderken, insanların uluslararası garanti içeren ve özelliklerini bildi i bir plaja gitmek için plan yapması daha kolay olmaktadır. Mavi Bayrak, bu nedenle çevre koruma ve pazarlama amaçlı kullanılabilir bir araçtır.

Mavi Bayrak uygulaması, 30’u Avrupa’da olmak üzere dünya çapında toplam 44 ülkede uygulanmaktadır. Bu ülkeler; Almanya, Aruba, Bahamalar, Belçika, Brezilya, Bulgaristan, Danimarka, Dominik Cumhuriyeti, Estonya, Fas, Finlandiya, Fransa, Galler, Güney Afrika, Güney Kıbrıs, Hırvatistan, Hollanda, İngiltere, İrlanda, Kongo, İspanya, İsviçre, İtalya, İrlanda, Jamaika, Kanada, Karada , Kuzey İrlanda, Letonya, Litvanya, Malta, Norveç, Polonya, Portekiz, Porto Riko, Romanya, Rusya, Saint Martin, Slovenya, İtalya, Tunus, Türkiye, Yeni Zelanda ve Yunanistan’dır (<http://www.kultur.gov.tr/>).

Mavi Bayrak Programı, Uluslararası Çevre E itim Vakfı (Foundation for Environmental Education, FEE) tarafından koordine edilmekte ve Türkiye temsilcisi ini de, Türkiye Çevre E itim Vakfı (TÜRÇEV) bu yapmaktadır (<http://www.turcev.org.tr/content.php?conID=79>).

Mavi Bayrak kampanyasına katılım, gönüllülük esasına dayanır. Belediyeler, marina yetkilileri ve turizm i letmeleri Mavi Bayrak almak için ba vurularını, yöresel bazda varsa Mavi Bayrak derneklerine veya TÜRÇEV’e başvurmalıdırlar (<http://www.turcev.org.tr/content.php?conID=79>). Bu ba vurular, kriterler kapsamında de erlendirilerek, uygun olanlar için gerekli dokümanlar hazırlanır ve ulusal jürinin onayına sunulur. Ulusal jüri de; Kültür ve Turizm Bakanlığı, Çevre ve Orman Bakanlığı, Sağlık Bakanlığı, Turizm Yatırımcıları Derne i, Türkiye Otelciler Birli i, Türkiye Seyehat Acentaları Birli i, Marina İ letme ve Yatırımcıları Derne i, TÜRÇEV ve Üniversite temsilcileri bulunur.

Ulusal jürinin uygun gördü ü plaj ve marinalar ile ilgili bilgiler TÜRÇEV tarafından FEE’ye (Uluslararası Çevre E itim Vakfı) gönderilir. FEE, uluslararası jüriyi toplayarak Türkiye ile ilgili ve bu arada di er ülkelerden gelen ba vuruları da inceleyerek son kararını verir. Uluslararası jüride ise, FEE, UNEP, EU ve EUCC (kıyı ile ilgili sivil toplum örgütü) bulunur.

Ba langıçta öncelikle AB Yüzme Suyu Direktiflerinin uygulanması, çöp toplama ve sa lık ekipmanlarıyla uygun ve güvenli bir ortamın sa landı ı plajlar ile ilgili kriterler, birkaç kez revize edilmiştir. Mavi Bayrak, plaj kriterlerinin bu düzenlemeler sırasında giderek

daha da sıkıla tırılmasına ra men, bu kampanyaya katılma iste i artmaktadır. Plajlar ile ilgili yeni kriterler, yöredeki atık su arıtma tesisi, kanalizasyon sistemleri gibi belediye hizmetlerini kapsayacak, sürdürülebilir kalkınma ve Yerel Gündem 21 öncelikleri üzerinde (özellikle çevre e itimi) odaklanmaktadır.

2004 yılında yürürlü e giren yeni marina kriterlerine, çevre e itimi ve çevre yönetimi odaklı bir anlayı getirilmi , ayrıca Mavi Bayraklı marinalarda, marina güvenli i ön plana çıkarılarak, çevre yönetimine geçi konusunda ilk adımlar atılmı tır.

Mavi Bayrak alınması sırasında, plajlar için 27, marinalar için ise 22 kriter vardır. Bunların bir kısmı zorunlu, bir kısmı ise kılavuz kriterlerdir. Plaj ve marinalar için belirlenen kriterlerin birbirlerinden farklı olmasına ra men, hepsini a a ıdaki dört ana grupta toplamak mümkündür;

- 1-Yüzme amacıyla kullanılan suyun niteli i,
- 2-Çevresel e itim ve bilgilendirme çalı maları- nın yönlendirilmesi,
- 3-Plaj düzeni ve emniyetinin sa lanması ve
- 4-Çevre yönetimi ile ilgili tedbirlerdir.

Bu kriterleri sa layan plaj ve marinalara, bir yıl süreyle Mavi Bayrak verilerek ödüllendirilmektedir. Mavi Bayraklı plaj ve marinalar, Uluslararası Çevre E itim Vakfı tarafından internet ortamında yayınlanarak tüm dünyaya duyurulmaktadır. Mavi Bayrak ödülü alan plaj ve marinalar, sezon içerisinde denetlenmektedir. Bu denetlemeler sırasında, herhangi bir sorunun tespit edilmesi halinde, sorun giderilinceye kadar Mavi Bayrak indirilmektedir (<http://www.kultur.gov.tr>).

Avrupa Çevre E itim Vakfı'na Türkiye'nin 1991 yılından itibaren kabul edilmesinden sonra, Mavi Bayrak Kampanyasına yönelik çalı malar ba lamı tır. 1992 yılı Mart ayından itibaren her 15 günde bir olmak üzere Çanakkale'den Hatay'a kadar 2500 km.' lik sahil erisinde tespit edilen 300 noktada, Avrupa standartlarına uygun olarak mikrobiyolojik ve fiziko-kimyasal analizler yapılmaya ba lanmı tır. u anda Karadeniz kıyıları, E irdir, Hazer Gölü ve anlıurfa dahil toplam 18 ilde ve 397 noktada deniz ve göl suyu analizleri Sa lık Bakanlığı tarafından yapılmaktadır.

Tablo 1. Türkiye'de Yıllara Göre Mavi Bayrak Alan letme Sayıları

YILLAR	PLAJ	MAR NA	TOPLAM
1994	12	9	21
1995	5	9	14

1996	15	8	23
1997	25	6	31
1998	46	10	56
1999	64	11	75
2000	78	12	90
2001	99	11	110
2002	127	12	139
2003	140	11	151
2004	151	12	163
2005	174	12	186
2006	192	14	206
2007	235	14	249
2008	258	13	271
TOPLAM	1621	164	1785

Kaynak:<http://www.kultur.gov.tr>.

Yıllara göre Türkiye'de Mavi Bayrak alan i letme sayılarının sürekli olarak artmasının temelinde, tüm dünya çevre ve sahip oldu u de erlerin öneminin anla ılmaya ba lanması, turizm i letmelerinin çevreye kar ı sorumluluk duymaları, gerek kamu gerekse özel sektör kuruluş larınca çevre koruma amaçlı kampanyalar ve uygulamaların yapılması ve Mavi Bayra a sahip olan i letmelerin gerekse acenta ve tur operatörleri ile bireysel olarak seyahat eden turistler tarafından daha çok tercih edilmeleri temel etkenler arasındadır.

Türkiye'de illere göre Mavi Bayrak alan i letme sayılarını, tabloya 2'ye göre inceledi imizde, plaj sıralamasında ilk sırada 143 plaj ile Antalya, ikinci sırada yine bir tatil yöremiz olan Mu la 57 plaj ile ve üçüncü sırada ise Ege Bölgesi'nin önemli turistik merkezlerinden olan zmir'in 21 plaj ile yer aldı ı görülmektedir. Marina sıralamasında ise ilk sırayı, 7 marina ile Mu la ilinin aldı ı görülmektedir. Antalya'nın aksine marina sıralamasında Ege Bölgesindeki illerin yer almasının temelinde, bölgenin yat turizmüne yönelik co rafı yapı- sından dolayı önemli potansiyele sahip olması ve bölgede mavi tur ile seyahatlerin yo un olarak gerçekleş- tirilmesinden kaynaklanmaktadır.

Tablo 2. Türkiye'de illere Göre Mavi Bayrak Alan letme Sayıları

LLER	PLAJ SAYISI	MAR NA SAYISI	TOPLAM
Antalya	143	2	145
Mu la	57	7	64
zmir	21	-	21
Aydın	16	1	17
Balıkesir	12	1	13
Mersin	6	-	6
Tekirda	1	-	1

Çanakkale	1	-	1
Yalova	1	-	1
istanbul	-	2	2
TOPLAM	258	13	271

Kaynak:<http://www.kultur.gov.tr>.

Henüz yaygın olmamakla birlikte yat sahiplerine verilen kırsal Mavi Bayrak ödülü uygulamasına Türkiye'de de başlanmıştır. Kıyıların korunması, çevre bilincinin gelişmesinde ve turizm pazarlanmasında Mavi Bayrak Projesinin önemli bir yeri bulunmaktadır. Aslında bir çevre ödülü olmakla birlikte, uluslararası standart özelliği taşıması ve uygulama alanının kıyıları olması nedeni ile turizm sektörü açısından büyük bir öneme sahiptir (<http://www.kultur.gov.tr>).

3-Çevre Dostu İletme Plaketleri (Çam, Çıpa ve Yunus simgeleri)

Çevreye Duyarlılık Kampanyası kapsamında, belgeli işletmelerde çevre bilincinin oluşturulması ve çevre korumasına katkı sağlanması amacıyla 1993 yılından itibaren, talepte bulunan işletmelerde, sınıflandırma çalışmaları yapıldı gibi oluşturulan Sınıflandırma Heyetleri tarafından, değerlendirme formları kullanılarak değerlendirme yapılmakta ve belirlenmiş olan puan barajını aşan işletmelere çevre dostu kurulu belgesi ve plaketi verilmektedir. Verilmekte olan plakette yer alan simgeler de, tesisin türüne göre farklılık göstermektedir. Konaklama ve yeme-içme tesislerine verilecek plakette "Çam", yat işletmeleri için verilen plakette "Yunus" ve yat limanları için verilen plakette de "Çıpa" simgesi bulunmaktadır (<http://www.kultur.gov.tr>). Ayrıca 22 Eylül 2008 tarih ve 27005 sayılı Resmi Gazete'de Bakanlıkça yayınlanan tebliğe göre, Turizm İletme Belgesine sahip konaklama tesislerine "Ye il Yıldız-Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi" de verilmeye başlanacaktır (<http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2008/09/20080922-3.htm>).

a) Çam Simgeli Plaket

Konaklama ve yeme-içme tesislerinin "Çam Simgeli Plaketi" alabilmeleri için gerekli olan nitelikler arasında; dış mekanlarda çevre için önlemlerin alınması, tesiste gürültü kontrolünün sağlanması, çöplerin yeniden değerlendirilmesi, su tüketimini azaltılması, işletmede daha az miktarda deterjan kullanımının sağlanması, enerji tasarrufunun sağlanması ve çevreye katkı için gerekli önlemlerin alınması gerekmektedir.

Konaklama ve yeme-içme tesisleri, yukarıda ifade edilen şartları yerine getirerek; bir çam plaketi alabilmek için asgari 70 puan, iki çam plaketi alabilmek için asgari 90 puan ve üç çam plaketi alabilmek

için de asgari 110 puan almak zorundadırlar (<http://www.kultur.gov.tr>).

b) Çıpa Simgeli Plaket

Marinaların, "Çıpa Simgeli Plaketi" alabilmeleri için gerekli olan nitelikler arasında; marina kompleksinin çevre ile uyumunun sağlanması, yangın ve deprem afetleri ile ilgili önlemlerin alınması, marinalarda çevre kirliliğine karşı tedbirlerin alınması, deniz suyu analizlerinin yapılarak ilan edilmesi, atık suların yeniden değerlendirilmesi, gürültü kirliliğine karşı gerekli önlemlerin alınması ve marinalarda çevreye uyumlu ürünlerin kullanılması zorunludur.

Marinaların yukarıdaki şartları yerine getirerek; bir çıpa marina plaketi alabilmek için asgari 55 puan, iki çıpa marina plaketi alabilmek için asgari 70 puan ve üç çıpa marina plaketi alabilmek için de asgari 85 puan almak zorunludur (<http://www.kultur.gov.tr>).

c) Yunus Simgeli Plaket

Yatların "Yunus Simgeli Plaketi" alabilmeleri için gerekli olan nitelikler arasında; kullanılan teknenin yapımında ve kullanımında zehirsiz boya malzemelerinin kullanılması, atık su sisteminin oluşturulması, yatta kullanılan piyama ve servis malzemelerinin çevreyi kirlilemeyecek malzemelerden seçilmesi, genel alanların temizliği ve bakımında kullanılan deterjanın, deprem tarafından kolayca parçalanabilmesi, personel ve müşteri tarafından elektrik, su ve diğer malzeme kullanımında tasarrufun sağlanması ve bu amaçla yatta uygun logoların bulundurulması, gürültü kirliliğine karşı gerekli önlemlerin alınması ve çevreye uyumlu ürünlerin kullanılması zorunludur.

Yatların yukarıdaki şartları yerine getirerek; bir yunuslu yat plaketi alabilmek için asgari 70 puan, iki yunuslu yat plaketi alabilmek için asgari 90 puan ve üç yunuslu yat plaketi alabilmek için asgari 110 puan almak zorunludur (<http://www.kultur.gov.tr>).

4- Ye il Yıldız-Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi

Sürdürülebilir turizm kapsamında, çevrenin korunması, çevre bilincinin geliştirilmesi, turistik tesislerin çevreye olan olumlu katkılarının teşvik edilmesi ve özendirilmesi amacıyla, çevreye duyarlı konaklama tesislerinin sınıflandırılmasına ve belgelendirilmesine ilişkin usul ve esasları düzenlemek amacıyla "Ye il Yıldız-Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi" uygulamasına başlanmıştır.

Dünyada yaygın söz konusu gelişmelere başlı olarak, uluslararası kabul gören kriterler ve diğer ge-

li meler de dikkate alınarak ve çevreye duyarlı konaklama işletmeleri için bir sınıflandırma formu hazırlanmıştır. Bu form, turistik konaklama işletmelerindeki çevreye duyarlı yapılaşmanın, işletmecilik özelliklerinin ve diğer yönleriyle çevreye olan olumlu katkılarının değerlendirilmesi ve çevre bilincinin geliştirilmesi amacıyla hazırlanmıştır.

Yatırım ve inşaat aşamasında aranılan nitelikler, konaklama işletmesinin inşaat aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak tasarlanmasını, planlanmasını ve işletmeye açılmasını sağlamayı amaçlamaktadır. Belge alabilmek için başvuru formunun içeriğinde bulunan kriterler; enerji, su, çevreye zararlı maddelerin tüketiminin ve atık miktarının azaltılmasını, enerji verimliliğinin artırılmasını, yenilenebilir enerji kaynaklarının kullanımının teşvik edilmesini, konaklama işletmelerinin yatırım aşamasından itibaren çevreye duyarlı olarak planlanmalarını ve gerçekleştirilmelerini, tesisin çevreye uyumunu, çevreyi güzelleştiren düzenleme ve etkinlikleri, ekolojik mimariyi, çevreye duyarlılık konusunda bilinçlendirmeyi, eğitim sağlanmasını, ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği yapılmasını kapsamaktadır.

Çevreye duyarlılık konusunda çalışmaya yapan turistik işletmelerin talebi üzerine ve formun uygulama esaslarında belirlenen temel kriterlere sahip olan konaklama tesislerine söz konusu form uygulanacaktır. Asgari puanlar, konaklama işletmelerinin kapasiteleri ve çevreye olan etkileri dikkate alınarak, işletmelerin tür ve sınıflarına göre belirlenmiştir. Bu formda yer alan ve aşağıda belirtilen temel kriterlerin yerine getirilmesi durumunda tesis değerlendirilmeye alınmaktadır.

a) işletmelerin çevre politikası ve eylem planının olması,

b) Tesiste eylem planını uygulayacak özel bir yetkilinin olması veya işletmede uygulamadan sorumlu bir yetkili ile birlikte, bu hizmetin bir uzmandan veya uzman firmadan alınması,

c) işletme tarafından, çevre bilincinin artırılması, çevresel tedbirlerin ve eylem planının uygulanmasını sağlamak için personele eğitim verilmesi,

d) Çevreye duyarlı atık su planının bulunması,

e) Turizm konaklama işletmesinde kullanılan tüm tesisat, teçhizat ve donanımların koruyucu bakım ve onarımının periyodik olarak yaptırılmasına dair kayıtların tutulması,

f) işletmenin, su tüketimi, ısıtma ve soğutma için enerji tüketimi, elektrik tüketimi ve genel enerji tüketimi konusunda verileri toplaması ve izlemesi (kapalı

alan m² başına veya geceleme başına enerji tüketimi, aylık, üç aylık ve yıllık raporların hazırlanması ve dosya halinde saklanması),

g) işletmede kullanılan kimyasal maddelerin (hacim ve/veya ağırlık olarak) izlenmesi ve verilerin toplanması (kapalı alan m² başına veya geceleme başına tüketim, aylık, üç aylık ve yıllık raporların hazırlanması ve dosya halinde saklanması),

h) Tesiste ortaya çıkan atık miktarının (hacim ve/veya ağırlık olarak) izlenmesi ve verilerin toplanması (kapalı alan m² başına veya geceleme başına tüketim, aylık, üç aylık ve yıllık raporların hazırlanması ve dosya halinde saklanması) dır.

Konaklama işletmelerinin bu formda bulunan bütün kriterleri yerine getirmesinin uygulanabilir olmadığı düşünülebilir, tesislerin tür ve sınıfları dikkate alınarak, asgari puanlar formda bulunan bütün kriterlerin puanlarının toplamı olan azami puandan düşük tutulmuştur. Böylece, işletmelere temel kriterler dışında kalan, diğer kriterler arasında seçim yapma imkanı sağlanmıştır.

Tablo 3. Yeşil Yıldız Alabilmek için Asgari Puan Tabloları

SINIFI	ASGARİ PUAN
Tatil Köyü	330
5 Yıldızlı Otel	300
4 Yıldızlı Tatil Köyü	280
4 Yıldızlı Otel	230
3 Yıldızlı Otel	170
1-2 Yıldızlı Otel-Diğer Konaklama Tesisleri	140

Kaynak:

<http://rega.basbakanlik.gov.tr/eskiler/2008/09/20080922.htm&main>.

Söz konusu Tebliğ yürürlüğe girmeden önce, Kültür ve Turizm Bakanlığında Çevre Dostu Kurulu Belgesi (Çam Simgesi) almış olan konaklama tesisleri, bu Tebliğin yayımlanma tarihinden itibaren bir yıl içinde, bu Tebliğde bulunan “Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisleri için Sınıflandırma Formu” ile sınıfları için belirlenen asgari puanı oluşturan standartları sağlarlar. Sınıfları için belirlenen asgari puanı sağlayan tesislere, Çevreye Duyarlı Konaklama Tesisi Belgesi (Yeşil Yıldız Simgesi) ve plaketi düzenlenir. Ayrıca plaket üzerinde “Çevreye Duyarlı Tesis” ibaresi yer alacaktır. Ancak sınıfları için belirlenen asgari puanı sağlayamayan tesislere ait Çevre Dostu Kurulu Belgesi (Çam Simgesi) de iptal edilir.

5-Ya anabilir Çevre Projesi “Beyaz Yıldız”

Türkiye Otelciler Federasyonu (TÜROFED), çevrenin ve kaynakların korunmasına daha fazla katkı sa layabilmek için, Ya anabilir Çevre Projesi’ni ba - latmıştır. Dünyanın kar ı kar ıya kaldı ı çevre kirlili i ve küresel ısınmadan kaynaklanan çevresel felaketlerin önlenmesi için resmi ve özel tüm ki i, kurum, kurulu ve sektörlerle sorumluluk dü tü ünün bilinciyle bu projeyi ba latan TÜROFED, çalı mayı “Beyaz Yıldız” ile sembolize ediyor.

Turistik i letmelerde kullanılan su, elektrik, enerji, kimyasal ve katı atık miktarının kontrol altına alınması amacıyla TÜROFED tarafından sponsor kurulu larında deste iyle, Beyaz Yıldız Projesinin temel hedefi, Türk ekonomisinin lokomotif sektörlerinden Türk turizmini uluslararası alanda “Çevreye Saygılı Turizm Destinasyonu” yapmak amaçlıdır.

Projeye katılacak olan i letmelerce, bilinçli tüketim ve uluslararası standartlara uygun çalı malarla sadece turizm sektöründe ortalama su ve enerji tüketiminde, yüzde 25’ ler den yüzde 90’lara kadar oranlarda tasarruf edebilme olana ının yaratılmasıyla turizm i - letmeleri için yüz binlerce dolar, Türkiye’nin genel tüketimi ve kaynakların korunması paralelinde yüz milyonlarca dolar tasarruf etmek mümkün olabilecektir.

te bu noktada; yatırımın ba langıç a amasından itibaren tüm i letmelerde bu bilinçle planlama yapmalarının önemi kadar, turizmde rekabet gücünü artıran yeni tesislere sahip olma avantajını sürdürebilmek için yenileme yatırımlarında da bu konuların dikkate alınması büyük önem ta ımaktadır. 2010 yılında da projeye katılan yüzlerce tesis, TÜROFED Beyaz Yıldız Sertifikası’nı alabilme ansına sahip olacaktır.

Beyaz Yıldız Projesi ile kontrolsüz tüketimin engellenerek bilinçli bir tüketime dönü mesi hedeflenmektedir. Beyaz Yıldız Projesi’nde, turistik i letmelerde kullanılan su, elektrik, enerji, kimyasal ve katı atık miktarının kontrol altına alınması, çevreye ve do al kaynaklara yönelik olu abilecek zararın minimize edilmesi temel amaçtır. Projede tesislerin misafirlerinin konforundan taviz vermeden, onların da bu çevresel duyarlılı a katılımcı olmalarının sa lanması amaçlanıyor. Gerekli kriterleri yerine getiren i letmeler, Beyaz Yıldız almaya hak kazanacaklardır. Beyaz Yıldız projesine katılan turizm i letmeleri, sürdürülebilir bir çevrenin sa lanmasına katkıda bulunmakla kalmayıp, artan mü teri memnuniyeti sonuçları ile birlikte ekonomik kazanımlar da sa layacaklar.

TÜROFED, üyesi olan tesislerden, tesis çalı anlarına, tesis yöneticilerinden mü terilerine kadar geni -leyen içerikteki bu projesini, turistler (misafirler), tur

operatörleri, acenteler, sivil toplum kurulu ları, kamu kurum ve kurulu ları ile temasa geçerek en geni ekilde duyuracaktır. Böylece, “Ya anabilir Çevre Projesi’ne katılan turistik i letmelerin tercih edilmelerine ve yarataca ı farklılık ile Türk turizminin imajına olumlu katkıda bulunma da hedeflenmektedir.

TÜROFED emsiyesi altındaki tüm turistik i - letmeleri, iste e ba lı olarak kapsayan proje, birer yıllık iki a amadan ve enerji, su, tehlikeli kimyasallar, deterjan ve dezenfektanlar, atık, yönetim ile di er servisleri kapsayan 55 kriterden meydana geliyor. Proje katılımcısı tesislerden, birinci yıl çevreyi korumaya yönelik kriterlerden 25’ inin, ikinci yıl ise 30’ unu yerine getirilmesi beklenmektedir. kinci yılın sonunda, bu projede yer alan turistik tesisler aynı zamanda, Avrupa Birli i ekolojik etiketleme kriterlerini de yerine getirmi olacaklardır.

Kriterleri yerine getirdi ini belirten i letmeler, TÜROFED’in ve üye derneklerin internet sayfasında açıklanacak ve bunun yanı sıra, uluslararası tur irketleri, acenteler, sivil toplum kurulu ları ve kamu kurum ve kurulu larına proje ve katılımcıları ile ilgili bilgi aktarımında bulunulacaktır. Proje kapsamında, tesis yöneticileri ile çalı anları için Akdeniz, Ege, ç Anadolu ve Marmara’da yer alan 12 bölgede, projeyi anlatan bilgilendirme seminerleri ve çevre e itimleri düzenlenecektir. Ayrıca kitapçıklar, e itici poster ve dokümanlar hazırlanarak da ıtılacak, çalı anların ve genel olarak toplumun bilinçlenmesine katkı sa lanmakta proje kapsamında hedeflenmektedir.

Bu projeye; Çevre Bakanlı ında Eko-Etiketleme ile ilgili yapılmaya ba lanan çalı malara da destek olmak ve Bakanlık tarafından hazırlanan Çevreye Duyarlı Konaklama i letmelerinin Sınıflandırması ile ilgili çalı maya da alt yapı olu turması da hedeflenmektedir (<http://www.turofed.org.tr>).

SONUÇ

Bilindi i gibi bir turistik ürünün olu umunda en önemli unsurlardan biri, gidilen ülkenin veya yörenin sahip oldu u çevresel de erleri ve zenginli didir. Çevre, en genel anlamıyla her tür turizm etkinlikleri için zorunlu olan bir kayna ı olu turmaktadır. Gidilen yörenin do al güzellikleri, co rafi durumu, temiz havası, da ları, denizleri, gölleri, nehirleri, güne i, bitki örtüsü, ormanları, hayvan türleri, ifalı su kaynaklarından olu an fiziksel çevre de erleri ile toplumsal çevre de erleri turizm ürünün olu umunda ve o yörenin turizm pazarında tercih edilmesinde en önemli unsurdur. Ancak bir yörede turizmin geli mesi ve devam etmesi için en önemli varlık olan çevresel de erler üzerinde turizm hareketlerinin plansız ve kontrolsüz geli mesi, berabe-

rinde bir dizi sorunu da gündeme getirmektedir. Turizmin geli mesiyle ortaya çıkan çevresel sorunlar arasında; ba ta hava, su, toprak, gürültü ve görsel kirlilik olmak üzere, flora ve fauna da bozulmalar ve kültürel değerler üzerindeki tahribat sayılabilir.

Çevresel değerlerde ortaya çıkan bozulmalara bağlı olarak, yöreye olan turizm talebi olumsuz yönde etkilenmektedir. Çevresel değerler olmadan turistik ürün ve çekiciliklerden söz edilemez. Bu nedenle, uluslararası turizm sektöründe ya anan rekabet ortamından kazançlı çıkmak isteyen ülkeler ve turizm işletmeleri, çevre korumaya yönelik faaliyetlere önem vermeye ve çevre korumaya yönelik çe itli çalı malar uygulamaya başlamışlardır. Bu çalı malar arasında ba ta konaklama işletmeleri olmak üzere turizm işletmelerinde çevre korumaya yönelik faaliyetler arasında;

-Ekolojik oteller yıldızlama sistemi,

-Çevre dostu işletme plaketleri (çam, çıpa ve yunus),

-Ye il yıldız (çevreye duyarlı konaklama belgesi)

-Ya anabilir çevre projesi (beyaz yıldız) ilk akla gelen çalı malarıdır.

Söz konusu projeler ile, turizm işletmelerinde turistik ürünün üretilmesi amacıyla su, elektrik, enerji, kimyasal ve katı atık miktarının kontrol altına alınması, araç, gereç ve malzemelerin çevreye dostu malzemeler ile değiştirilmesi, ekolojik çalı mlara katılarak destek olunması ve işletmenin bulunduğu yörede ya ananlara yönelik ekonomik, sosyal ve kültürel destekler vb. tedbirler sayılabilir. Böylece, turizm hareketlerinin ba ta doğal kaynaklar olmak üzere çevresel değerlere üzerinde olabilecek olumsuz etkilerinin en aza indirilmesi hedeflenmektedir. Turizm işletmelerince yürütülecek olan çevre korumaya yönelik çalı malarla, işletmelerdeki konukların konforundan ve alacağı hizmet kalitesinden taviz vermeden konukların memnuniyetlerinin sağlanması ve aynı zamanda da çevre duyarlılığına da katılmaları da mümkün olabilecektir.

Sonuç olarak tüketicilerin, tercihlerinde ya anan değerleri ve bilinçlenmeye bağlı olarak ya adıkları dünyaya ve çevre sorunlarına duyarlı olmaları ve çevre bilincinin artması turizm işletmelerini çevre koruma amaçlı faaliyetlere yönelterek aynı zamanda turizm pazarlamasında da göz önüne alınması gereken ilkelerden biri olan “çevre duyarlılığı”nın başlamasına neden olmuştur. Turizm işletmelerinin de faaliyetlerine uzun yıllar devam edebilmeleri için sürdürülebilirlik kapsamında koruma ve kullanma dengesini gözeterek çevre-

sel değerleri tüketmeden kullanmaları ve turizm ürününü bu anlayışa göre oluşturulmaları sonucu, pazarlama çalı malarını da değerli tüketici tercihlerini dikkate alarak daha kolay şekilde gerçekleştirmek mümkün olabilecektir.

KAYNAKÇA

-AKI, Sevgin; (1996), “Turizmin Ekonomik, Sosyal ve Çevresel Etkileri”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, 7, (3-4), ss. 10-13.

-AKI, Sevgin; (1999), “Sürdürülebilir Turizm ve Türkiye”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, 10 (Mart-Haziran), ss. 36-46.

-ARSLAN, Mehmet; (1995), “Türkiye’de Turizmle İlgili Yasaların Doğal Çevreye Etkileri”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, 6 (3-4), ss. 66-75.

-BAHAR, Ozan; (2003), “Kitle Turizminin Çevre Üzerindeki Olası Etkileri: Bodrum Örneği”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, 14 (2), ss. 150-158.

-BAYER, Zekai; (1990), “Turizm ve Çevre Dengesi”, **Turizm ve Çevre Konferansı 3-5 Ekim 1990**, Ankara, ss. 135-161.

-ERDOĞAN, Nazmiye; (2003), **Çevre ve (Eko)turizm**, Erk Yayınları, Ankara, 81s.

-GÜRPINAR, Tansu; (1990), “Turizm Faaliyetlerinin Doğal Çevre Üzerine Etkileri”, **Turizm ve Çevre Konferansı 3-5 Ekim 1990**, Ankara, ss. 65-72.

-ÇÖZ, Orhan; (1994), “Çevre Sorunları Turizmi Tehdit Ediyor mu?”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, (Ocak-Haziran), ss. 18-22.

-KAHRAMAN, Nüzhet ve TÜRKAY, Ouz; (2004), **Turizm ve Çevre**, Detay Yayınevi, Ankara, 46-47s.

-KIZILIRMAK, Smail; (1997), “Turizm Sektöründe Mavi Bayrak Uygulamasının Önemi ve Uygulama Kriterleri”, **Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi**, (Eylül-Aralık), ss. 25-31.

-ÖZDEMİR, Hükrü; (1997), **Temel Ekoloji Bilgisi ve Çevre Sorunları**, Hatiboğlu Yayınları, Ankara, 186-187s.

-ÖZHAN, Leyla; (1990), “Türkiye’de Turizm ve Çevre Politikaları”, **Turizm ve Çevre Konferansı 3-5 Ekim 1990**, Ankara, ss. 163-175.

-PIRNAR, ge; (1993), Turizmin Do al Çevreye Etkileri ve Çevrenin Korunması. **Anatolia Turizm Ara tırmaları Dergisi**, (Mayıs-Haziran), ss. 15-17.

-TÜRSAB, (1990), **Do a Turizmi ve Çevre**, Türkiye Seyahat Acentaları Birli i Yayını, stanbul, 55s.

-USLU, Orhan; (1990), “Turizm ve Çevresel Etkileri“, **Turizm ve Çevre Konferansı 3-5 Ekim 1990**, Ankara, ss. 19-47.

-ÜNAL, Tankut; (1990), Turizmin Geli mesinde Çevrenin Önemi. **Turizm ve Çevre Konferansı 3-5 Ekim 1990**, Ankara, ss. 11-17.

INTERNET KAYNAKÇASI

-<http://www.ecohotelsoftheworld.com> (Eri im Tarihi: 01 Eylül 2008) adresinde yer alan “Rating-system” bölümündeki bilgilerden yararlanılmıştır.

-<http://www.ecohotelsoftheworld.com> (Eri im Tarihi: 01 Eylül 2008) adresinde yer alan “Performs” bölümündeki bilgilerden yararlanılmıştır.

-<http://www.kultur.gov.tr> (Eri im Tarihi: 01.Eylül 2008) adresinde yer alan “Belge Göster” bölümündeki bilgilerden yararlanılmıştır.

-<http://rega.basbakanlik.gov.tr> (Eri im Tarihi: 01 Ekim 2008) adresinde yer alan “Eskiler” bölümündeki bilgilerden yararlanılmıştır.

-<http://www.turofed.org.tr> (Eri im Tarihi: 03 Ekim 2008) adresinde yer alan “Basın Bülteni” bölümündeki bilgilerden yararlanılmıştır.

-<http://www.turcev.org.tr> (Eri im Tarihi: 12 Eylül 2008) adresinde yer alan “Content” bölümündeki bilgilerden yararlanılmıştır.